

UNIVERSITATEA BABEȘ –BOLYAI CLUJ-NAPOCA

FACULTATEA DE PSIHOLOGIE

ȘI ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

TEZĂ DE DOCTORAT

**CORELAREA CURRICULUMULUI PROFESIONAL ȘI
TEHNIC CU NEVOILE DE DEZVOLTARE LOCALĂ**

REZUMAT

**COORDONATOR ȘTIINȚIFIC,
PROF.UNIV.DR. VASILE CHIȘ**

**DOCTORAND,
BIDICĂ DOREL**

CLUJ-NAPOCA

2013

CUPRINS

ARGUMENT.....	7
CAPITOLUL I . POLITICI EUROPENE ÎN DOMENIUL EDUCAȚIEI	8
I.1 Educația în spațiul european.....	8
I.2. Procesul Copenhaga – cooperarea europeană în domeniul formării profesionale.....	14
CAPITOLUL II. DIMENSIONĂRI ALE SISTEMULUI EDUCAȚIONAL	
ROMÂNESC DIN PERSPECTIVA CADRULUI EUROPEAN.....	18
II.1 Reforma sistemului de învățământ în Europa.....	18
II.2 Curriculumul în Învățământul Profesional și Tehnic.....	24
II.3 Structura curriculum-ului în Învățământul Profesional și Tehnic.....	29
II.4 Proiectarea curriculară în Învățământul Profesional și Tehnic.....	30
II.5 Curriculum în dezvoltare locală (CDL)	32
II.6 Procesul de învățare în Învățământul Profesional și Tehnic.....	37
II.7 Educația și formarea profesională.....	39
II.8 Firma de exercițiu.....	43
CAPITOLUL III. ÎNVĂȚĂMÂNTUL PROFESIONAL ȘI TEHNIC	48
III.1. Planificarea ofertei Învățământului Profesional și Tehnic (ÎPT).....	48
III.1.1 Procesul planificării strategice a ofertei Învățământului Profesional și Tehnic (ÎPT).....	52
III.2. Învățământul liceal , filiera tehnologică.....	55
III.2.1. Standarde de pregătire profesională.....	56
III.3. Evaluarea și certificarea în Învățământul Profesional și Tehnic (ÎPT).....	61
III.4 Transferul și recunoașterea rezultatelor învățării.....	64
CAPITOLUL IV. PLANIFICAREA REGIONALĂ , JUDEȚEANĂ, LOCALĂ ȘI LA NIVELUL ȘCOLII A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PROFESIONAL ȘI TEHNIC	66
IV.1. Planul regional de acțiune pentru dezvoltarea învățământului profesional și tehnic (PRAI).....	67
IV. 2. Planul Local de Acțiune pentru Învățământul Profesional și Tehnic (PLAI) -documentul de planificare strategică la nivel județean a ofertei educaționale în învățământul profesional și tehnic (ÎPT).....	70
IV.2.1. Implementarea Planului Local de Acțiune pentru Învățământul	

Profesional și Tehnic și implicațiile în planificarea ofertei educaționale prin rețeaua unităților de Învățământ Profesional și Tehnic (ÎPT).....	75
IV.3. Planul de Acțiune al Școlii (PAS) , mijloc de comunicare între școală și partenerii sociali	80
IV.4. Structuri manageriale implicate în elaborarea Planului Local de Acțiune pentru Învățământul Profesional și Tehnic (PLAI) și Planului de Acțiune al Școlii (PAS).....	82
IV.5. Surse de informare pentru planificarea strategică în Învățământul Profesional și Tehnic (ÎPT).....	84
IV.6. Structura și conținutul Planului Local de Acțiune pentru Dezvoltarea Învățământului Profesional și Tehnic.....	85
IV.6.1. Conținutul capitolelor Planului de Acțiune pentru Învățământul Profesional și Tehnic.....	87
IV.6.2. Piața muncii.....	91
IV.7. Învățământul profesional și tehnic din regiune.....	94
CAPITOLUL V. CERCETARE –ACȚIUNE ÎN DOMENIUL CORELĂRII	
CURRICULUMULUI PROFESIONAL ȘI TEHNIC CU NEVOILE	
DE DEZVOLTARE LOCALĂ	102
V.1. Coordonatele cercetării.....	102
V.2. Scopul și obiectivele cercetării.....	107
V.3. Ipoteza cercetării	111
V.4. Definirea variabilelor și operaționalizarea conceptelor.....	112
V.5. Metode de cercetare.....	114
V.6. Participanți. Caracteristicile eșantionului.....	115
CAPITOLUL VI. ÎNREGISTRAREA DATELOR. ANALIZA ȘI INTERPRETAREA LOR....	
VI.1. Documente analizate	142
VI.2. Rezultate și interpretarea datelor.....	144
VI.2.1. Rolul școlii în formarea elevilor ca viitori angajați.....	147
VI. 3. Aplicații în contextul școlar	150
VI.3.1. Planul de acțiune al școlii (PAS) - document de optimizare a procesului de învățământ.....	151
CAPITOLUL VII. CONCLUZIILE CERCETĂRII.....	
VII.1. Limitele studiului și perspective viitoare de cercetare.....	189
Anexe.....	196
Bibliografie	243

Cuvinte cheie: - învățământ profesional și tehnic, curriculum de dezvoltare locală, inserție profesională, plan de acțiune al școlii, piața muncii.

În contextul reformei actuale la nivelul macro-social apare o întrebare firească cu privire la inserția resurselor umane pe piața forței de muncă: „este inserția profesională un proces de socializare, de profesionalizare sau de transformare?”

În mod tradițional inserția profesională a fost percepută ca un proces de socializare profesională în trei stadii de-a lungul cărora organizația orientează noii săi angajați în profesie: recrutarea noilor membri ai personalului, formarea lor într-o instituție de profil și atribuirea unui post la finalul programului de formare.

Am ales tema CORELAREA CURRICULUMULUI PROFESIONAL ȘI TEHNIC CU NEVOILE DE DEZVOLTARE LOCALĂ tocmai pentru că o inserție de succes a absolvenților învățământului profesional și tehnic, nu se poate face decât în condițiile unei foarte bune colaborări între factorii implicați în educație: comunitate-școală-elev. Lucrarea își propune să ofere un cadru larg de analiză a rolului pe care îl are școala în inserția profesională a absolvenților, prin corelarea documentelor de planificare cu cerințele agenților angajatori.

Am structurat aceasta lucrare în șapte capitole, fiecare tratând în mod diferențiat aspecte teoretice și practice ale curriculumului, politici europene în domeniul educației și repere ale învățământului profesional și tehnic în contextul învățământului din România.

Cercetarea-acțiune are în vedere coordonatele inserției profesionale a absolvenților din învățământul profesional și tehnic din Colegiul Economic Năsăud, județul Bistrița-Năsăud, și se încheie cu elaborarea Planului de Acțiune al Școlii, document personalizat, în funcție de caracteristicile locale.

În realizarea tezei, pentru fundamentarea teoretică a acesteia, am parcurs o amplă bibliografie din care am sintetizat elementele cele mai relevante pentru susținerea temei CORELAREA CURRICULUMULUI PROFESIONAL ȘI TEHNIC CU NEVOILE DE DEZVOLTARE LOCALĂ, și care poate reprezenta o bază teoretică pentru cercetări viitoare.

Capitolul I, intitulat „Politici europene în domeniul educației” se ocupă de problema educației în context european. Evaluarea calității educației implică un proces sistematic de analiză critică a performanțelor cadrelor didactice, școlilor sau autorităților locale, care să ducă la judecăți de valoare cu privire la standardele educației oferite și/sau recomandări de îmbunătățire a calității. Prioritățile urmărite prin cooperarea susținută în domeniul educației și formării profesionale sunt:

- consolidarea dimensiunii europene în domeniul educației și formării profesionale, astfel încât Europa să fie recunoscută ca punct de referință mondial pentru cei care învață;

- creșterea transparenței în domeniul educației și formării profesionale;
- consolidarea politicilor, sistemelor și a practicilor care sprijină informarea, consilierea și orientarea;
- cercetarea modalităților de promovare a transparenței, comparabilitatea, transferabilitatea și recunoașterea competențelor și/sau a calificărilor;
- creșterea sprijinului acordat dezvoltării competențelor și a calificărilor la nivel sectorial;
- elaborarea unui set comun de principii privind validarea învățării non-formale și informale;
- promovarea cooperării în domeniul asigurării calității în educație și formare profesională;
- nevoile de învățare ale profesorilor și formatorilor.
- cooperarea în domeniul educației și formării profesionale se bazează pe următoarele principii:
- cooperarea se va baza pe obiectivele europene pentru 2010.

Educația și formarea profesională se află în centrul obiectivelor agendei de la Lisabona pentru creștere și locuri de muncă și reprezintă elemente esențiale pentru continuarea aplicării acestora în perspectiva anului 2020.

Capitolul al doilea al lucrării prezintă ”Dimensionări ale sistemului educațional românesc din perspectiva cadrului european”.

Remarcăm faptul că finalitățile învățământului românesc sunt comparabile cu cele ale sistemelor educaționale europene din perspectiva egalității șanselor în educație, promovării atât a stabilității cât și a schimbării sociale, pregătirii pentru viața adultă și activă, pentru timpul liber, pentru familie și comunitate, motivării pentru continuarea învățării într-o lume în schimbare.

Instrumentul fundamental în realizarea acestor finalități este curriculumul. Schimbările de la nivelul curriculumului sunt determinate de gradul ridicat de complexitate a finalităților învățământului obligatoriu, fiind orientate deopotrivă de formarea echilibrată a competențelor-cheie europene și formarea pentru învățarea pe parcursul întregii vieți.

Finalitățile, conținutul și structura învățământului obligatoriu european sunt corelate în mod direct, așadar, cu învățarea pe parcursul întregii vieți. În concluzie, din perspectiva noilor exigențe ale educației comprehensive în spațiul european, marcate de creșterea duratei învățământului obligatoriu, școala românească a adoptat o nouă abordare curriculară, care a însemnat modificări structurale și de finalități ale sistemului educațional, în vederea dobândirii

de către elevi a competențelor cheie europene, necesare pentru adaptarea la societatea și economia bazate pe cunoaștere.

Capitolul al III-lea intitulat ”Învățământul Profesional și Tehnic” aduce în prim-plan principalele caracteristici ale învățământului profesional și tehnic din România.

Continuarea amplului proces de modernizare a sistemului de formare inițială derulat în ultimii ani, inclusiv cu sprijinul financiar al UE prin programele de preaderare (Phare) și prin programele finanțate din fondurile structurale, este focalizat pentru:

- corelarea ofertei educaționale cu cerințele pieței muncii;
- susținerea și valorificarea parteneriatului dintre școală, agenți economici și comunitate locală;
- implementarea programelor privind tranziția de la școala la viața activă, modernizarea infrastructurii școlare;
- creșterea calității resurselor umane ale unităților de învățământ;
- realizarea studiilor sistematice de prospectare și prognozare a pieței muncii, în parteneriat cu instituțiile abilitate;
- dezvoltarea sistemelor de monitorizare a inserției absolvenților.

Obiectivul major al planificării strategice a IPT constă în creșterea contribuției învățământului profesional și tehnic la tranziția rapidă și eficientă către o economie competitivă bazată pe inovare și cunoaștere, participativă și inclusivă. Prognoza ofertei IPT realizată în corelare cu o cerere previzionată a forței de muncă și tranziția de la școală la viața activă sunt elemente strategice pentru o planificare adecvată.

În scopul asigurării unei oferte de formare profesională prin ÎPT relevantă în raport cu nevoile previzionate ale pieței muncii, Centrul Național de Dezvoltare a Învățământului Profesional și Tehnic (CNDIPT) a elaborat, cu sprijinul colaborării mai multor instituții și experți, un *Model de planificare strategică a ofertei de formare profesională prin IPT*.

Capitolul al IV-lea, ”Planificarea regional, județeană, locală și la nivelul școlii, a învățământului profesional și tehnic” ne prezintă planificarea strategică a ofertei de formare profesională prin învățământ profesional și tehnic (IPT) care are un caracter național și este realizată în raport cu obiectivele asumate de România ca stat membru al Uniunii Europene.

Corelarea ofertei cu cererea își are originea în introducerea cadrului de planificare a educației în România, organizat pe patru niveluri decizionale, care în ultimii ani a fost extins astfel încât să includă și instituțiile de învățământ superior. În ce privește evaluarea nevoilor pieței muncii, anticiparea evoluțiilor acestora pe patru niveluri decizionale (național, regional,

județean și local), în ultimii 5 ani s-au înregistrat rezultate semnificative. “Planificarea” are sensul de distribuție teritorială a calificărilor în vederea furnizării acestora de către școlile IPT;

Planul Regional de Acțiune pentru Dezvoltarea Învățământului Profesional și Tehnic (PRAI) reprezintă un document de anticipare timpurie a cererii de forță de muncă și planificare a ofertei de educație și formare profesională prin învățământ profesional și tehnic în perspectiva anului 2013. Orizontul de timp 2013 a fost ales pentru a se asigura concordanța cu perspectiva planificată a dezvoltării naționale (Planul Național de Dezvoltare) și a dezvoltării regionale (Planul Regional de Dezvoltare). PRAI sunt documente de planificare strategică realizate la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare, care urmăresc stabilirea măsurilor integrate de educație și formare profesională în contextul dezvoltării regionale, în funcție de nevoile de dezvoltare economică și de asigurare a coeziunii sociale, în perspectiva anului 2013.

Datele utilizate sunt cu referire la un set de indicatori semnificativi pentru evidențierea cerințelor de formare, indicatori aliniați la statistica UE (EUROSTAT), folosiți în toate documentele de planificare a IPT elaborate în celelalte regiuni.

Planul Local de Acțiune pentru Învățământul Profesional și Tehnic (PLAI) cuprinde:

- analiza contextului județean din punct de vedere al nevoilor de dezvoltare și a evoluțiilor și previziunilor demografice, de piață a muncii și economice;
- analiza capacității sistemului învățământului profesional și tehnic de a răspunde nevoilor identificate prin diagnoza contextului județean;
- prioritățile, țintele și acțiunile pentru dezvoltarea învățământului profesional și tehnic la nivel județean.
- Din aceste motive, este necesară o **planificare prospectivă, în termeni de prognoză**, a ofertei ÎPT în corelare cu cererea previzionată a forței de muncă și integrată într-o strategie corentă de dezvoltare a capacității ÎPT de adaptare continuă la nevoile în schimbare și de promovare a măsurilor necesare pentru o tranziție eficientă de la școală la viața activă.

La nivelul fiecărei unități școlare este elaborat Planul de Acțiune al Școlii în scopul îmbunătățirii corelării dintre oferta învățământului profesional și tehnic și cererea socială, la nivelul ariei de acțiune a școlii și de a furniza un cadru pentru implementarea Sistemului de asigurare a calității. Planul de acțiune al școlii face parte din sistemul de asigurare al calității, el este un mijloc de comunicare între școală și principalii săi parteneri, reflectând nivelul de performanță al școlii.

Cercetarea –acțiune prezentată în capitolul V și denumită ”Cercetare-acțiune în domeniul corelării curriculumului profesional și tehnic cu nevoile de dezvoltare locală”, se prezintă ca un studiu de caz care inițiază componente tematice identificate la nivelul a trei zone de activitate : zona regională (Regiunea Nord-Vest), zona județeană (județul Bistrița-Năsăud) și zona locală (orașul Năsăud).

Inspectoratele școlare județene (ISJ) elaborează, anual, proiectul planului de școlarizare la nivel județean pe baza propunerilor școlilor. În acest proces, școlile realizează consultarea partenerilor economici și sociali pentru a-și fundamenta deciziile pe informațiile din piața muncii, direcțiile majore de acțiune fiind cuprinse în PAS.

Procesul de monitorizare a planului de școlarizare de la nivelul județelor este distribuit următorului nivel de planificare, și anume cel regional, prin Consorțiile regionale. Relevanța ofertei de formare profesională pentru piața muncii este evaluată prin analiza inserției socioprofesionale a absolvenților. Având în vedere că vorbim despre procesul de inserție socio-profesională a tinerilor absolvenți de liceu tehnologic, rută progresivă, profil organizator banqueting, lucrător în comerț și tehnician în activități comerciale, trebuie să ținem cont de importanța caracteristicilor și dinamicii economiei locale/regionale în analiza acestui proces, astfel că începem analiza printr-o punctare a specificului pieței muncii regionale, specific care va fi avut în vedere în interpretarea rezultatelor anchetei.

”CORELAREA CURRICULUMULUI PROFESIONAL ȘI TEHNIC CU NEVOILE DE DEZVOLTARE LOCALĂ” trebuie să fie realistă , să reprezinte o acțiune complexă , comprehensivă și multi-factorială. Ea este rezultatul negocierii cu autoritățile locale care cunosc situația socio-economică a județului, orașului, care au o imagine asupra dezvoltării ulterioare a zonei și pot estima care vor fi nevoile pieței de muncă, interesele agenților economici, astfel încât să se poată realiza integrarea optimă a tinerilor în societate.

Luând în considerare complexitatea temei abordate, cercetarea de față decupează caracteristici și indicatori zonali județeni și locali, relevanți, pentru elaboarea unui PAS, capabil de corelarea între curriculum și creșterea eficienței în Învățământul Profesional și Tehnic.

În demersul investigativ privind motivarea prin dezvoltarea profesională continuă, am utilizat o strategie complexă de cercetare, îmbinând metode cantitative cu metode calitative de investigație.

Au fost astfel utilizate metode specifice în etapa preliminară de proiectare și pregătire a cercetării (analiza documentelor sociale și statistice oficiale), metode de culegere a datelor de cercetare: ancheta pe bază de chestionar și ancheta pe bază de interviu telefonic, focus grupul

(cadre didactice), observația sociologică sistematică, chestionarul , interviul metode de interpretare a datelor, prezentate sub forma tabelelor care permit concentrarea optimă a informațiilor.

Am numerotat tabelele cu cifre arabe, în ordinea în care ele apar în raportul de cercetare.

Cercul de structură l-am folosit pentru a arăta proporția itemilor, luând ca întreg variabila 100% din suprafață.

Diagramele s-au folosit pentru interpretarea datelor (comparație între tipurile de absolvenți, manuale și programe, structura numerică și categorii profesionale a eșantionului de resurse umane).

Chestionarul a fost aplicat elevilor absolvenți ai Colegiului Economic Năsăud aflați în evidența AJOFM Bistrița-Năsăud și a agenților economici parteneri .

Completarea unui chestionar a durat în medie 15 minute. Datele au fost prelucrate cu ajutorul diagramelor. Pentru o parte dintre subiecți s-a aplicat chestionarul telefonic Cercetarea centrată pe inserția profesională a absolvenților Colegiul Economic Năsăud specializarea organizator banqueting, tehnician în activitățile de comerț și comerciant vânzător, din orașul Năsăud a fost realizată în perioada iulie-decembrie 2011, aplicând un chestionar specific unui număr de 200 de subiecți, pe baza unei eșantionări simple aleatoare, cu pas de eșantionare, pe baza unui chestionar și a interviului telefonic,

”Înregistrarea datelor. Analiza și interpretarea lor”, este titlul celui de-al VI-lea capitol al lucrării. Aici se prezintă documentele oficiale și curriculare (programe și manuale școlare)care au fost studiate pentru a elabora această cercetare, documente pentru toate clasele de învățământ obligatoriu la care se studiază discipline ale învățământului profesional și tehnic. Au fost studiate toate documentele curriculare –metodologii, repere metodologice, note, regulamente, instrucțiuni, ghiduri, manuale, criterii, precizări . De asemenea s-au studiat toate actele normative elaborate de Ministerul Educației Naționale, precum și cele elaborate de Inspectoratul Școlar Județean Bistrița-Năsăud, Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, Consiliul Local al Orașului Năsăud, Primăria Orașului Năsăud, referitoare la învățământul profesional și tehnic național, zonal și local.

În raport cu rețeaua învățământului liceal din județ și localitatea Năsăud, cercetarea a reușit să acopere aproape toate specializările, fiecare fiind reprezentată de clase terminale și specializări diferite . Învățământul liceal este reprezentat, în special, de profiluri tehnologice, considerându-se că elevii respectivi au în vedere atât continuarea studiilor cât și înseria profesională, imediat după finalizarea studiilor liceale.

Cererea de educație a subiecților investigați a fost abordată din mai multe perspective, și anume: motivele opțiunii pentru profilul/specializarea frecventată, opțiunile privind continuarea educației și formării, modul cum aceste intenții s-au materializat.

Opțiunea de continuare a studiilor a fost exprimată de 15,5 % dintre absolvenții promoției 2009, de 9,4 % de absolvenții promoției 2010 și de 13,0 % de către absolvenții promoției 2011. Un prim element urmărit s-a referit la relația între cunoștințele și competențele asimilate în școală și cele solicitate în practicarea meseriei, la reprezentările pe care viitorii absolvenți le au asupra acestei relații. Absolvenții au fost solicitați, în acest scop, să aprecieze, pe o scală cu trei trepte - “mult”, “suficient”, “puțin” - măsura în care cunoștințele teoretice și practice asimilate în școală le vor servi în viitoarea activitate. S-a constatat, astfel, că jumătate dintre intervievați consideră că efortul școlii în scopul formării profesionale este *suficient*, că întregul complex de informații, cunoștințe, competențe oferite și dezvoltate de școală vor satisface în suficientă măsură cerințele practicării meseriei respective.

Și aceasta, cu atât mai mult cu cât, în continuare, subiecții sugerează, în vederea unei mai bune pregătiri profesionale, un accent mai mare asupra activității de instruire practică (aproape 80% dintre subiecți) și disciplinelor de specialitate (50% din lotul total, cu diferențe ne semnificative între cele trei categorii de subiecți). Se constată, astfel, că, cel puțin în opinia celor investigați, sunt încă necesare ameliorări: fie creșterea ponderii grupului de discipline și activități menționate în cadrul planului de învățământ, fie îmbunătățirea calității actului predării, implicit a activității personalului didactic, și a conținutului și condițiilor de desfășurare a instruirii practice.

De altfel, în legătură cu ultimul aspect, subiecții menționează necesitatea “desfășurării instruirii practice în instituții/întreprinderi de profil”. În acest sens, reglementările în domeniu prevăd asigurarea acestor condiții pentru anii terminali. O proporție destul de redusă dintre subiecți consideră că liceul nu oferă suficiente cunoștințe în vederea integrării profesionale.

Alături de aspectele care se referă la curriculum, subiecții sugerează dezvoltarea sferei de atribuții pe care trebuie să și le asume școala în scopul facilitării inserției profesionale a absolvenților. Printre aceste acțiuni, în ordinea frecvenței propunerilor, figurează:

- încheierea de contracte ale școlii cu firme / întreprinderi în vederea angajării absolvenților și desfășurării activității practice în cadrul acestora;
- revenirea la sistemul repartițiilor sau acordarea de recomandări, de către școală, în vederea angajării;
- furnizarea de informații privind piața muncii (oferta de locuri de muncă la nivel local, global și pe specialități, liste de meserii / locuri de muncă etc.) prin consultarea Direcțiilor

Generale de Muncă și Protecție Socială, Camerelor de Comerț etc., dezvoltarea activității de orientare privind cariera la nivelul școlii;

- colaborarea școlii cu firme de plasament și Direcțiile Generale de Muncă și Protecție Socială, în vederea angajării absolvenților;
- mediatizarea școlii la nivelul instituțiilor/întreprinderilor de profil în scopul facilitării inserției profesionale a absolvenților;
- furnizarea de informații privind modalitățile practice de căutare a unui loc de muncă și pregătirea elevilor pentru prezentarea la interviu în vederea angajării etc.

Concluzionând, în studiul de față am elaborat o analiză diagnostică a învățământului profesional și tehnic, încercând să optimizăm procesul de învățământ prin adoptarea unui plan personalizat de dezvoltare instituțională .

Planul de acțiune școlară constituie un instrument necesar și vital în sensul adaptării la schimbările din societate, precum și în sensul compatibilizării cu școlile similare naționale și internaționale. Din perspectiva planificării strategice, scopul PAS este de a îmbunătăți corelarea dintre oferta învățământului profesional și tehnic și nevoile de dezvoltare socio - economică la nivelul ariei de acțiune a școlii.

Planul de Acțiune al Scolii (PAS), ca instrument de planificare a ofertei IPT, cuprinde:

- analiza contextului local;
- analiza capacității unității de învățământ de a răspunde nevoilor de formare profesională la nivelul comunității locale;
- prioritățile, țintele și acțiunile în vederea adaptării ofertei educaționale.

Rolul PAS este de a contribui la creșterea calității IPT, inclusiv a ratei de inserție socio-profesională a absolvenților .

PRAI, PLAI și PAS sunt actualizate și revizuite anual utilizând suportul metodologic unitar oferit de Manualul elaborat în acest sens.

Al VII-lea capitol, ”Concluziile cercetării”, concluzionează ca cererea de educație a subiecților investigați a fost abordată din mai multe perspective, și anume: motivele opțiunii pentru profilul/specializarea frecventată, opțiunile privind continuarea educației și formării, modul cum aceste intenții s-au materializat .

Opțiunea de continuare a studiilor a fost exprimată de 15,5 % dintre absolvenții promoției 2009, de 9,4 % de absolvenții promoției 2010 și de 13, 0 % de către absolvenții promoției 2011.

În validarea ipotezelor de lucru, remarcăm o dimensionare axiologică prioritară a curriculumului abordat în cadrul Colegiului Economic Năsăud , liceu tehnologic, unde se

specializează elevii în vederea ocupării meseriei de organizator banqueting, comerciant vânzător și tehnician în comerț, ruta progresivă .

În realizarea cercetării, ipoteza de la care am pornit afirmă că valoarea pregătirii educaționale a candidaților este mai importantă pentru angajatorii care exprimă o opinie mai favorabilă referitoare la calitatea sistemului de învățământ liceal local .

Motivația parcurgerii programelor de formare inițială este în strânsă legătură cu dezvoltarea profesională precum și implicarea activă a agenților economici și a școlii în formarea profesională a elevilor . Se asigură astfel o formare profesională a elevilor în condiții similare cu cele ale viitorului loc de muncă în scopul unei mai bune tranziții spre locul de muncă.

Prin adaptarea curriculumului la specificul activității agenților economici, respectând programa școlară , se responsabilizează elevul privind propria formare.

Efectuarea stagiilor de practică a dus alinierea serviciilor educaționale și de formare profesională a tinerilor, oferite de școală, la cerințele și exigențele pieței forței de muncă, la nivel național și european. Totodată a crescut rata inserției profesionale și astfel să concluzionăm că absolvenții care au urmat stagiile de practică și disciplinele tehnologice din cadrul curriculumului obligatoriu pentru învățământul profesional și tehnic , au o rată de inserție ridicată.

În realizarea cercetării se afirmă că dacă există un climat organizațional pozitiv, stimulat, acesta va constitui suportul pentru satisfacerea nevoilor de autorealizare, automotivare și inserție profesională a subiecților .

Soluțiile pentru nevoile tinerilor în ceea ce privește incluziunea lor pe piața muncii țin fie de responsabilitatea autorităților de la nivel central/local, fie de implicarea și acțiunea individuală. Autoritățile centrale sunt considerate responsabile în găsirea și implementarea de soluții în ceea ce privește modificările legislative (reforma sistemului de învățământ, corelarea curriculei educaționale cu cerințele pieței muncii, înființarea de școli profesionale, legiferarea obligatorie a stagiului de practică), acțiuni de dezvoltare economică (mai cu seamă în contextul crizei economice și financiare), acordarea de facilități întreprinzătorilor în vederea creării de noi locuri de muncă pentru tineri. La nivel local, adresarea nevoilor identificate de tineri se poate realiza prin măsuri precum: campanii de informare, crearea de centre de consiliere, organizarea de cursuri de (re)calificare, încheierea de parteneriate public-privat (între școli/universități și firme/ ONG-uri) și derularea de programe finanțate din fonduri europene.

Analiza focus-grupurilor a arătat că, deși neîncrezători în capacitatea administrativă locală de a acționa în rezolvarea problemelor, tinerii, totuși, au așteptări în ceea ce privește

posibilele măsuri pe care autoritățile locale le-ar putea lua, atât pentru îmbunătățirea ofertei de muncă cât și pentru stoparea migrației. De asemenea tinerii absolvenți recunosc că au folosit în mare măsură cunoștințele dobândite în școală. Pe baza analizei efectuate, studiul nostru prezintă o serie de soluții de îmbunătățire a inserției tinerilor pe piața muncii. Acestea vizează, pe de o parte, îmbunătățirea pregătirii profesionale, iar, pe de altă parte, îmbunătățirea flexibilizării pieței muncii.

Specialiștii consideră că tranziția tinerilor de la școală la muncă a devenit mai îndelungată și mai dificilă în prezent decât era în urmă cu câteva decenii (OECD). Astăzi puțini dintre tinerii ce părăsesc sistemul de învățământ reușesc să se integreze rapid pe piața muncii și să-și securizeze poziția proaspăt câștigată. Pentru a îmbunătăți calitatea învățământului economic și pentru o inserție mai rapidă pe piața forței de muncă putem sublinia următoarele arii prioritare de pregătire în domeniul economic:

- realizarea educației economice încă din primii ani de activitate școlară, pentru a se forma capacități și abilități de bază de natură economică;

- integrarea în planurile de învățământ pentru orice domeniu a unor elemente de educație economică de bază;

- armonizarea programelor de educație economică formale cu cele informale;

- elaborarea unor programe de educație economică destinate adulților;

- adaptarea permanentă a programelor educaționale la mutațiile produse pe plan intern și internațional;

- dezvoltarea unor centre de cercetare în cadrul liceelor de profil economic –firmele de exercițiu ;

- implicarea mediului privat în activitatea școlară prin stagii de pregătire, burse;

- dezvoltarea de noi competențe. În ceea ce privește limitele acestui studiu și principalele aspecte care suportă îmbunătățiri indicăm trei direcții de acțiune:

Sub-temele incluse necesită a fi în continuare și mai în profunzime analizate, astfel încât să se realizeze o epuizare a temei, atât la nivelul literaturii de specialitate parcurse, cât și la nivel practic aplicativ (empiric); datorită abordării multi-disciplinare și limitelor de spațiu alocat, fiecare din subtemele prezentei lucrări necesită a fi studiate și mai în profunzime. Spre exemplu, analiza nevoilor angajatorilor poate să se concentreze și asupra factorilor care țin de valorile culturale ale companiilor, obiectivele strategice, factorii de risc din mediul extern.

Extinderea eșantionului. Având în vedere dificultățile întâmpinate în obținerea răspunsurilor din partea companiilor angajatoare, eșantionul pe care s-a realizat cercetarea

empirică nu este unul probabilistic, ceea ce atrage după sine imposibilitatea generalizării rezultatelor la toate liceele de profil tehnic din România;

Caracterul extins al temelor abordate a făcut dificilă realizarea analizei nevoilor absolvenților și angajatorilor pe domenii de activitate și pe categorii specifice de posturi. În acest sens, cercetarea a acoperit doar diferențierea nevoilor angajatorilor în ceea ce privește etapele și criteriile de selecție pentru categorii largi de posturi precum contabilitate, administrativ, financiar, tehnic, juridic, conducere/execuție.

BIBLIOGRAFIE

1. Albuiescu, I., Albuiescu, M., 1999, *Didactica disciplinelor socio-umane*, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca
2. Albuiescu, I., 2009, *Doctrine fundamentale în științele educației*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
3. Albuiescu, I., 2005, *Istoria gândirii și practicii pedagogice românești*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
4. Albuiescu, I., Chiș, V., Bocoș, M., Stan, C., (coord), 2009, *Tradiții, valori și perspective în științele educației*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
5. Balaș, E., 2009, *Pregătirea inițială a cadrelor didactice în state ale Uniunii Europene. Analiză comparativă*, în Ionescu, M., *Fundamentări teoretice și abordări praxiologice în științele educației*, Editura Eikon, Cluj-Napoca
6. Beck, R., King, A., Marshall, S., 2002, *Effects on videocase construction on preservice teachers observations of teaching*, *The Journal of Experimental Education*, 70
7. Beerens, D., 2006, *Evaluating teachers for professional growth. Creating a culture of motivation and learning*, Corwin Press, A Sage Publications, California
8. Blase, J., 2009, *The role of mentors of preservice and inservice teachers*, în Saha, L. J., Dworkin, A.G., (edit), 2009, *International handbook of research on teachers and teaching*, Springer Science Business Media LLC
9. Blunden, R., 2000, *Rethinking the place of practicum in teacher education*, *Australian Journal of Teacher Education*, vol. 25, no. 1
10. Bocoș, M., 2002, *Instruire interactivă. Repere pentru reflecție și acțiune*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
11. Bocoș, M., 2003a, *Teoria și practica cercetării pedagogice*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
12. Bocoș, M., 2003, *Profesorul-practicin reflexiv și cercetător*, in volumul „Omagiu profesorului Miron Ionescu. Studii și reflecții despre educație”, coordonator V. Chiș, C. Stan, M. Bocoș, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
13. Bocoș, M., 2007, *Pedagogia universitară –statut epistemologic și preocupări*, in vol. „Tradiții, valori și perspective în științele educației”, coordonatori M. Bocoș, I. Albuiescu, V. Chiș, C. Stan, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
14. Boreen, J., Johnson, M., Niday, D., Potts, J., 2000, *Mentoring beginning teachers. Guiding, reflecting, coaching*, Stenhouse Publishers, Portland, Maine

15. Boy, A.,V., Pine, G.J., 1988, *Fostering Psychosocial development in the classroom*, Springfield, IL:Charles C. Thomas
16. Brooks, V, Sikes, P., 1997, *The good mentor guide*, Open University Press
17. Cameron, M., Baker, R., 2004, *Research on initial teacher education in New Zealand: 1993-2004*, New Zealand Council for Educational Research
18. Campos, B., 2001a., *Challenges of professional teacher education in autonomous universities*, Lisbon: National Institute for Accreditation of Teacher Education.
19. Călin, M., 1996, *Teoria educației. Fundamentarea epistemică și metodologică a acțiunii educative*, Editura All, București
20. Chelcea, S., 2004, *Metodologia cercetării sociologice. Metode cantitative și calitative*, Editura Economică, București
21. Chiș, V., 2002, *Provocările pedagogiei contemporane*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
22. Chiș, V., 2002, *Activitatea profesorului între curriculum și evaluare*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
23. Chiș, V., 2004, *Pedagogia curriculumului bazat pe competențe. Pedagogia învățării în profunzime*, Editura Educația 21, Cluj-Napoca
24. Chiș, V., 1998, *Sisteme educaționale contemporane: structură, conducere și paradigme ale reformei*, Tribuna învățământului, numărul 9
25. Chiș, V., 2002, capitol, *Analize instituționale. Școala Generală N din municipiul Bistrița, județul Bistrița-Năsăud, Școala la răscruce. Schimbare și continuitate în curriculumul învățământului obligatoriu*, vol.1, Editura Polirom, Iasi
26. Chiș, V., 2006, capitol, *Noul curriculum- curriculum pentru competențe*, Didactica universitară- Discipline socio-umane, Editura Argonaut, Cluj-Napoca
27. Chiș, V., 2005, *De la pedagogia pentru cunoștințe la pedagogia pentru competențe*, Educația 21, Cluj-Napoca
28. Chiș, V., 2005, *Pedagogia contemporană. Pedagogia pentru competențe*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
29. Chiș, V., 2000, *Demersuri în reforma sistemelor educaționale contemporane. Studii de pedagogie*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
30. Chiș, V., 2002, *Impactul reformei de curriculum în învățământul obligatoriu. Studiu de caz*, AdAstra, www.ad-astra.ro, Ad-Astra: Proiect online pentru comunitatea științifică românească
31. Crașovan, M., 2005, *Mentoratul la distanță – posibilități și limite*, în Revista de Informatică socială, nr. 4, Universitatea de Vest, Timișoara, p. 97-105

32. Crașovan, M., 2006, *Formarea inițială a cadrelor didactice (învățători-educatoare) din perspectiva procesului Bologna*, in “Calitate și integrare europeană în învățământul primar”, Editura Marineasa, Timișoara
33. Crașovan, M., 2007, capitolul *Proiectarea activităților de formare*, în Paloș, R., Sava, S., Ungureanu, D., (coord), „Educația adulților. Baze teoretice și repere practice”, Editura Polirom, Iași
34. Crașovan, M., 2007, *Strategii de dezvoltare profesională a cadrelor didactice de-a lungul carierei*, în Sava, S., „Formatorul pentru adulți-statut, roluri, provocări”, Editura Universității de Vest, Timișoara
35. Crașovan M., 2009, *Formarea inițială și debutul profesional-etapă determinantă în cariera didactică*, în CD Conferinței Internaționale Direcții și strategii moderne de formare și perfecționare în domeniul resurselor umane, organizată de Departamentul pentru Pregătirea Cadrelor Didactice, Universitatea Politehnica, București
36. Crașovan, M., Ungureanu, D., 2010, *Teachers’ convictions and beliefs regarding the professional debut*, în Procedia-Social and Behavioral Sciences, 2(2), p. 2829-2834
37. Darling-Hammond, L., & Baratz-Snowden, J. (Eds.), 2005, *A Good Teacher in Every Classroom: Preparing the Highly Qualified Teachers our Children Deserve*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
38. Daloz, L., 1986, *Effective teaching and Mentoring*, San Francisco: Jossey-Bass
39. Davis, R.L., 1991, *Mentoring: The Strategy of the Master*, Thomas Nelson Publishers, Nashville
40. Delors, J., (coord), 2000, *Comoara lăuntrică. Raportul către Unesco al Comisiei Internaționale pentru educație în secolul XXI*, Editura Polirom, Iași
41. Dettmer, P., Landrum, M., & Cooper, C., 1998, *Staff development: The key to effective gifted education programs*. The National Association for Gifted Children. Texas
42. Dias, P., X., Freedman, A., Medwaz, P., Pare, A., 1999, „*Worlds apart: Acting and writing in academic and workplace contexts*”, Mahwah, NJ: Erlbaum
43. Edwards, A., Collinson, 1996, *Mentoring and developing practice in primary schools*, Open University Press
44. Elmore, R., Burney, D., 1997, *Investing in teacher learning: Professional development and instructional improvement in Community School District*, New York City. Philadelphia: Consortium for Policy Research in Education and the National Commission on Teaching & America's Future

45. Feiman-Nemser, S., 1983, *Learning to teach*. In L.S. Shulman, G., Sykes (Eds.), *Handbook of teaching and policy* (pp. 27-40). New York: Longman.
46. Feiman-Nemser, S., 2001, *From preparation to practice: designing a continuum to strengthen and sustain teaching*, *The College record*, vol 103(6)
47. Feiman-Nemser, S., 2001, *Helping novices learn to teach: lessons from an exemplary support teacher*, în *Journal of Teacher Education*, 51(1), p. 17-30
48. Fullan, M. G., Stiegelbauer, S., 1991, *The new meaning of educational change (2nd ed.)*. New York: Teachers College Press
49. Gassner, O., Kerger, L., Schratz, M., 2009, *The first ten years after Bologna*, Editura Universității din București, București
50. Glava, A., 2007, *Metacogniția și optimizarea învățării. Aplicații în învățământul superior*, Teza de doctorat, Cluj-Napoca
51. Gliga, L., 2002, *Standarde profesionale pentru profesia didactică*, București
52. Harvard Business Essentials, 2004, *Coaching and mentoring. How to develop top talent and achieve stronger performance*, Harvard Business School Corporation, Boston, Massachusetts
53. Herman, L., Mandell, A., 2004, *From teaching to mentoring. Principle and practice, dialogue and life in adult education*, Routledge Falmer, Taylor and Francis Group, London and New York
54. Ionescu, M., Chiș, V., 1992, *Strategii de predare și învățare*, Editura Științifică, București
55. Ionescu, M., 1998, *Educația și dinamica ei*, Editura Tribuna Învățământului, București
56. Ionescu, M., 2000, *Demersuri creative în predare și învățare*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
57. Ionescu, M., 2003, *Instruire și educație-paradigme, strategii, orientări, modele*, Editura Garamond, Cluj-Napoca
58. Ionescu, M., 2005, *Instrucție și educație*, Editura Universității Vasile Goldiș, Arad
59. Ionescu, M., (coord.), 2006, *Schimbări paradigmatică în instruire și educație*, Editura Eikon, Cluj-Napoca
60. Ionescu, M., Chiș, V., (coord.), 2008, *Fundamentări teoretice și abordări praxiologice în științele educației*, Editura Eikon, Cluj-Napoca
61. Ionescu, M., Bocoș, M., (coord.), 2009, *Tratat de didactică modernă*, Editura Paralela 45, Pitești
62. Ionescu, M., 2010, (coord.), *Școala clujeană de pedagogie-90 de ani*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca

63. Iosifescu, Ș., 2007, capitolul *Profesionalizarea formatorului-repere necesare*, în Sava., S., *Formatorul pentru adulți-statut, roluri, competențe*, Editura Universității de Vest, Timișoara
64. Iucu, R., Pânișoară, O., 2000, *Formarea personalului didactic-raport de cercetare*, Editura UMC, București
65. Iucu, R., Păcurari, O., 2001, *Formarea inițială și continuă a cadrelor didactice. Introducerea sistemului de credite transferabile: evoluții și perspective*, Editura Humanitas Educațional, București
66. Iucu, R., 2004, *Formarea cadrelor didactice. Sisteme, politici, strategii*, Editura Humanitas, București
67. Iucu, R., Manolescu, M., 2004, *Elemente de pedagogie*, Editura Credis, București
68. Iucu, R., 2008, *Instruirea școlară. Perspective teoretice și aplicative*, Editura Polirom, Iași
69. Jarvis, P., (edit), 2006, *The theory and practice of teaching, second edition*, Routledge, Taylor and Francis Group, London and New York
70. Johnson, D., Maclean, R., 2008, *Teaching: professionalisation, development and leadership*, Springer Science and Business Media B.V
71. Katz, L., *The developmental stages of teachers*, în *Early Childhood Research and practice*, disponibil la <http://ceep.crc.iuc.edu/index.html>
72. Kay, D., Hinds, R., 2002, *A Practical Guide to Mentoring*, How to books, United Kingdom
74. Korthagen, A.A.J., 2001, *Linking practice and theory of realistic teacher education, paper presented at Annual Meeting of the American Educational Research Association*, Seattle
75. Lawson, K., 2007, *Successful coaching and mentoring*, Axis Publishing Limited, New York
76. Lewis, L., Dowling, L., 1992, *Making meaning and reflective practice*, *Adult Learning*, 3 (4)
77. Loughran, J., 2006, *Developing a pedagogy of teacher education. Understanding teaching and learning about teaching*, Routledge, Taylor and Francis Group, London and New York
78. Maciuc, I., 1998, *Formarea formatorilor. Modele alternative și programe modulare*, Editura Didactică și Pedagogică, București
79. Malderez, A., Bodoczky, C., 1999, *Mentor courses. A resource book for trainer-trainers*, Cambridge University Press
80. Manolescu, M., 2008, *Evaluarea competențelor pedagogice ale cadrelor didactice stagiare. Un demers integrat*, în Potolea, D., Carp, D., 2008, *Profesionalizarea carierei didactice din perspectiva educației permanente*, Editura Universității din București

81. Martinez, K., 1998, *Supervision in preservice teacher education: speaking the unspoken*, International Journal of Leadership in Education, 1 (3), 279-296
82. McIntyre, Hagger, H., Burn, K., 1994, *The management of student teachers learning. A guide for professional tutors in secondary schools*, Kogan Page, London
83. McIntyre, D., Hagger, H., Wilkin, M., 1994, *Mentoring. Perspectives on School – Based Teacher Education*, Kogan Page Limited, London
84. Nedelcu, A., Ciolan, L., 2010, *Școala așa cum este*, Editura Vanemonde, București
85. Păun, E., 2002, capitolul *Profesionalizarea activității didactice*, în Gliga, L., (coord), *Standarde profesionale pentru profesia didactică*, Consiliul Național pentru pregătirea profesorilor, Proiectul dereformă a învățământului preuniversitar, Ministerul Educației și Cercetării, București
86. Pânișoară, I.O., 2003, *Comunicarea eficientă*, Editura Polirom, Iași
87. Pânișoară, G., 2006, *Integrarea în organizații. Pași spre un management de succes*, Editura Polirom, Iași
88. Phillips-Jones, L., 1997, *The New Mentors and Proteges. How to succeed with the New Mentoring Partnership*, Coalition of Counseling Centers, California
89. Potolea, D., Manolescu, M., 2006, *Teoria și metodologia curriculumului, Proiectul pentru învățământul primar*, Ministerul Educației
90. Potolea, D., Neacșu, I., Iucu, R., Pânișoară, I. O., 2008, *Pregătirea psihopedagogică. Manual pentru definitivat și gradul didactic II*, Editura Polirom, Iași
91. Rotaru, T., (coord.), Bădescu, G., Culic, I., Mezei, E., Mureșan, C., 2006, *Metode statistice aplicate în științele sociale*, Editura Polirom, Iași
92. Rowland, S., 2000, *Healthy marriage is on the rocks*, Times Higher Education Supplement
94. Sinclair, C., 2003, *Mentoring on-line about mentoring: possibilities and practice*, in *Mentoring and Tutoring*, vol. 11, no, 1.
95. Taylor, K., Marienau, C., Fiddler, M., 2000, *Developing Adult learners, Strategies for Teachers and Trainers*, Jossey-Bass, San Francisco
96. Ungureanu, D., 2001, *Mentoring-ul în educația adulților*, în Revista de Științe ale Educației, nr.1 , Editura Universității de Vest, Timișoara, p. 105-116
97. Ungureanu, D., 1999, *Educație și curriculum*, Timișoara: Editura Eurostampa, p. 169
98. Zeichner, K., 2009, *Rethinking the connections between campus courses and field experiences in college and university based teacher education*, în *Journal of Teacher Education*, SagePublications

99. Zgaga, P., Neacșu, I., Velea, S., (coord), 2007, *Formarea cadrelor didactice. Experiențe europene*, Editura Universitară, București
100. ****Legea Educației Naționale*, nr.1/2011, în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 18/10.01.2011

On –line sources

1. Bezzina, C., Lorist, P., van Velzen, C., *Partnerships between schools and teacher education institutes*, disponibil la www.pef.uni-lj.si/atee/978-961-6637-06-0/747-758.pdf
2. Buchberger, F., Campos, B.P., Kallos, D., Stephenson, J., (edit.), 2000, *Green paper on teacher education in Europe. High quality teacher education for high quality education and training*, Thematic network on Teacher Education in Europe, disponibil la <http://tntee.umu.se/publications>
3. Buchberger, F., 2000, *Teacher Education Policies in the European Union – Critical Analysis and Identification of Main Issues*, www.entepbildung.hessen.de
4. Buck, 2009, *VET reform challenges for the teaching profession: a lifelong learning perspective*, în *Revista Vocational Training*, no 36, European Journal, disponibil la adresa <http://www.cedefop.europa.eu>
5. Eurydice, 2002 a, *Key topics in education in Europe*, Vol 3. *The teaching profession in Europe: profile, trends and concerns. Report I: Initial training and transition to working life. General lower secondary education*, disponibil la www.eurydice.org
6. Eurydice, 2002 b, *Key topics in education in Europe*, Vol 3. *The teaching profession in Europe: profile, trends and concerns. Report II: Supply and demand. General lower secondary education*, Brussels., disponibil la www.eurydice.org
7. Iucu, R., 2005, *Patru exerciții de politică educațională în România. Formarea cadrelor didactice*, disponibilă la : www.cedu.ro/programe/exerciții/pdf/oct/modul02.pdf
8. ***Anexa la OM Nr. 5720 / 20.10.2009, *Metodologia formării continue a personalului didactic din învățământul preuniversitar*
9. ****Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications*, EU Commission, la www.ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/progressreport06.pdf
10. ***, 2010, *Developing coherent and system –wide induction programmes for beginning teachers-a handbook for policymakers*, European Commission
11. ****Education 251, Practicum manual*, 2007-2008, The Kings University College, Edmonton
12. ***,2004, *Education and training 2010, The success of Lisbon Strategy*, disponibil la

http://ec.europa.eu/education/policies/2010doc/jir_council_final.pdf

13. ****European glossary on education. Volume 2: educational institutions*, disponibil la <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice>
14. *** 2009, *Key data on education in Europe*, disponibil la www.eacea.ec.europa.eu
15. ***2011, *Metodologie-cadru privind constituirea unei rețele permanente de unități de învățământ în vederea realizării pregătirii practice*, disponibil la www.edu.ro
16. ***2011, *Metodologie privind practica în specialitate* disponibil la www.edu.ro
17. ****National Board for Professional Teaching Standards*, disponibil la www.nbpts.org
18. ***National Council for the Accreditation of Teacher Education, 2001, *Standards for professional development schools*, www.ncate.org
19. ***ORDIN referitor la aprobarea convenției cadru privind efectuarea stagiului de pregătire practică în întreprindere/instituție publică de către elevii din învățământul profesional și tehnic la www.edu.ro
20. ****Professional teaching standards*, Sydney, 2006, disponibil la <http://www.nswteachers.nsw.edu.au/Main-Professional-Teaching-Standards.html>
21. ****Strategia de dezvoltare a sistemului de formare inițială și continuă a personalului didactic și a managerilor din învățământul preuniversitar 2001 – 2004*
22. ***2006, *Study on key education indicators on social inclusion and efficiency, mobility, adult skills and active citizenship*(Ref 2005-4682/001-001 EDU ETU), final report
23. ****Teacher education-BED, Practicum evaluation*, 2009, disponibil la www.education.uOttawa.ca
24. ****Teachers need good education too!*The Commission proposes to improve the quality of teacher education in the European Union, Bruxelles, 2007, disponibil la: www.europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference
25. ***<http://www.tvet.ro/>
26. ****Un cadru strategic actualizat pentru cooperare europeană în domeniul educației și formării profesionale, Comunicarea Comisiei Europene către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor*, disponibil la <http://www.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/com865-ro.pdf>
27. <http://www.cnfp.ro/Downloads/Documents/Analiza-comparativa-Sisteme-formare.pdf>
28. <http://didactika.files.wordpress.com/2008/05/profesiadidactica.pdf>
29. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/094EN.pdf
30. <http://www.edu.ro>

